

Levekårsutsatte barnefamilier: Hverdagsliv og foreldreskap

Karin Gustavsen

Sosionom og Sosiolog

Samfunnsforsker og Førstelektor.

Levekårsutsatte foreldre

- [Debatten 15. november 2022:
Levekostnadene øker og flere rammes](#)
- [Hvorfor vil regjeringen ha dagpengekutt nå
når folk sliter økonomisk?](#)
- <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202211/NFA51111522/avspiller>
- (viser 3 min av innslaget)

Fattigdom gir dårlig helse (nasjonalforeningen.no)

Publisert: 08.09.2022

Flere opplever at pengene ikke strekker til når prisene øker. Det er dårlig nytt for folkehelsen. Fattigdom skader helsen vår.

Mislykket innsats mot ulikhet: I nær tjue år har reduksjon av sosial ulikhet i helse vært et mål for norske regjeringer. Likevel ser vi nå økende ulikheter i Norge. Økonomisk stress går utover helse og utover helsevalg. Det må erkjennes.

Nå jobbes det med en ny folkehelsemelding. Dette må bli en strategi som møter de viktigste helseutfordringene vi har i Norge i dag, **der helseproblemene som skapes av økende ulikhet er blant de største utfordringene.**

LEVEKÅR NASJONALT

Den siste levekårsundersøkelsen fra Statistisk sentralbyrå er nedslående lesning:

En av fem har det trangt økonomisk i Norge.

Gapet mellom de som har minst og de som har mest, øker drastisk.

I 15.000 barn vokser opp i fattigdom – en tredobling på 20 år. **MERK:** Dette tallet er barn og unge i hushold som, i minst tre år sammenhengende, har levd under lavinntektsgrensen /fattigdomsgrensen..

Frelesesarmeen slår alarm: – For mange er det helt krise

Strøm og drivstoff har aldri vært dyrere, renten øker raskt, og det koster stadig mer å dekke de grunnleggende behovene. De aller fleste får det litt verre, men for mange er det helt krise.

Frelesesarmeen hjelper stadig flere barnefamilier gjennom tiltaket «Familiebosatt» som av ulike grunner har måttet avslutte leiekontrakten sin. Det være seg ulevelige boforhold eller at de har blitt kastet ut, og nå sliter med å finne ny bolig. De mest sårbare leietagerne er også de minst populære hos utleierne og spesielt nå når leiemarkedet er så hett flere steder.

- **Neste høst finnes ikke for barn som havner utenfor nå**

- **De økte økonomisk utfordringene i Norge skaper nå økt fattigdom. Barna som opplever dette, kan ikke vente på at neste ekspertutvalg leverer en rapport eller på tiltak som virker først om mange måneder eller år. De trenger en regjering som stiller opp for dem nå**

- Mina Gerhardsen Nasjonalforeningen for folkehelsen

- Mimmi Kvisvik, leder I Fellesorganisasjonen (FO)

- Kristin Oudmayer, Direktør for barns rettigheter og bærekraft, UNICEF Norge

- 02. sep 2022 07:48: https://www.tv2.no/mening_og_analyse/neste-host-finnes-ikke-for-barn-som-havner-utenfor-na/15063397/

Røde Kors: Bekymret for økt barnefattigdom – *Barn besvimer i aktiviteten fordi de ikke har spist*

07. sep 2021 10:08:

<https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/bekymret-for-okt-barnefattigdom-barn-besvimer-i-aktiviteten-fordi-de-ikke-har-spist/14212874/>

Mange barn får ikke nok mat og går sultne.

Bekymret for økt barnefattigdom: – Barn besvimer i aktiviteten fordi de ikke har spist

Røde Kors slår alarm om økt barnefattigdom i Norge. Organisasjonen har fire tydelige krav til politikerne.

KRAV fra Røde Kors

Øke barnetrygden for alle barn fra 0-18 år.

Hindre avkortning av sosialstønad fordi man får barnetrygd.

Gi alle barn og unge tilgang til gratis fritidsaktivitet.

Sikre at laget av støttespillere rundt barn og unge styrkes.

Dobbelt så lange matkøer: – Flere pappaer og mammaer legger seg sultne

- **Stadig nye ansikter oppsøker hjelpeorganisasjoner og ber om hjelp til mat. Tobarnsmamma «Mari» tror det blir et tøff vinter.**

- [https://www.nrk.no/sorlandet/dobbelt-sa-lange-matkoer - -flere-pappaer-og-mammaer-legger-seg-sultne-1.16096501](https://www.nrk.no/sorlandet/dobbelt-sa-lange-matkoer--flere-pappaer-og-mammaer-legger-seg-sultne-1.16096501)
- Publisert 10. sep. kl. 09:41 Oppdatert 10. sep. kl. 12:20

VOKSNE FOR BARN: Regjeringen skuffer familiene med dårligst råd

Vi er glade for at statsbudsjettet løfter ungdom, men svært skuffet over manglende støtte til barnefamilier.

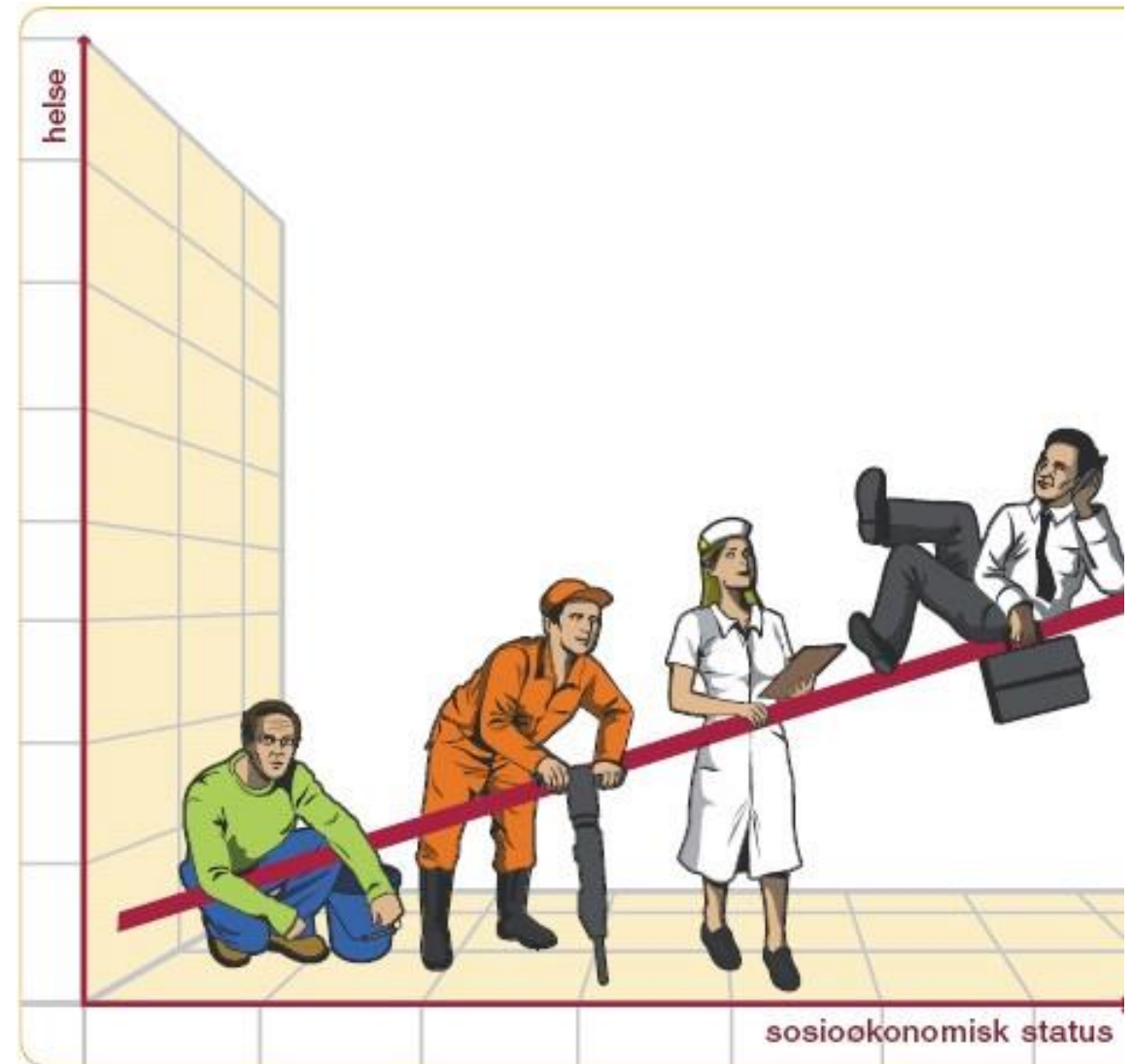
- – Vi vet at barnefamilier rammes hardest av den negative økonomiske utviklingen. Dette er tiden for å gi dem en direkte håndrekning. Her skusler regjeringen bort muligheten til en mer sosial profil, fortsetter Horn. – Samtidig vil reduksjonen i barnehageprisen på bare 50 kroner i måneden åpenbart ikke monne for familier som sliter.

– Det er både overraskende og svært skuffende at barnetrygden står på stedet hvil, sier Signe Horn, generalsekretær i Voksne for Barn.

– Mange familier er på vei inn i en krise. Det er vanskelig å forstå at regjeringen ikke foreslår å øke barnetrygden i et kriseår som dette.

Sosial ulikhet i helse – dokumentasjon barn og unge

- ~~Høyere forekomst av astma, allergi og eksem~~ hos barn i familier med lav sosioøkonomisk status.
- Høyere forekomst av hodepine, magesmerter og ryggsmertter hos barn i familier med lav sosioøkonomisk status.
- Vedvarende fattigdom påvirker helsen negativt, primært knyttet til psykosomatiske plager og vekst (målt ved høyde).
- Mindre søvn: en time mindre søvn hver natt
- Lavere grad av deltagelse i organiserte aktiviteter.

Sosiale ulikheter i oppvekst

Ungdata viser at ungdommer som bor i familier med dårlig råd, rapporterer om mer stress i livet enn andre ungdommer.

Opphopning av problemer:

Ungdommer som har få ressurser hjemme, trives dårligere på skolen og i nærmiljøet, de har et mer problematisk forhold til foreldre og venner, er mer utsatt for mobbing, har oftere psykiske og fysiske helseplager, og er mer pessimistiske med tanke på framtiden.

– De deltar også sjeldnere i organiserte fritidsaktiviteter og bruker mer av fritiden sin foran skjermen enn ungdom som vokser opp i familier med mange sosioøkonomiske ressurser

[Store sosiale forskjeller blant unge – Ungdata](#)

Sosial ulikhet i helse: En norsk kunnskapsoversikt

Espen Dahl, Heidi Bergsli og Kjetil A. van der Wel
Fakultet for samfunnsfag/Sosialforsk

De sosiale, økonomiske og utdanningsbaserte forholdene i familien som barn og ungdom vokser opp i, har betydning for helsen deres. De samme forholdene kan fremme eller hemme barnets sosiale, emosjonelle og kognitive utvikling.

(...)

Det er en tendens til at fordeler og ulemper hoper seg opp gjennom livsløpet. Ulikheter i risikofaktorer og helseproblemer blant barn og unge kan derfor bli markante sosiale, økonomiske og helsemessige forskjeller senere i livet. Slik reproduseres ulikhetene mellom generasjonene.

(...)

De fleste vil være enige om at det ikke finnes en god etisk begrunnelse for en slik ulikhet i livssjanser.

Bare ett år i fattigdom i barndommen har langvarige negative konsekvenser for voksenlivet

- En dansk studie har vist at dersom barn og unge opplever bare ett enkelt år i fattigdom, så øker faren for at det kan sette langvarige spor i voksenlivet.
- Studien viser at barn og unge som opplever fattigdom i oppveksten, har lavere inntekt og større problemer med å få arbeid som voksne.

Barn – 9 år

Jeg merker at vi har lite penger. Jeg ønsker meg et penal, men jeg kan ikke få nytt, jeg har et gammelt penal. Jeg tenker mest på bursdagen min (6 mnd til). For man må ha bursdag! Da får man besøk, og så får man gaver. Jeg vet hva bekymre seg betyr. Jeg bekymrer meg for bursdagen min og for om vi kan feire den sånn som jeg drømmer om. (far får tårer i øynene og hvisker til oss at det bekymrer han seg for også)

JENTE 15 ÅR

- Vi mangler så mye. Jeg har ikke egen seng fordi det ikke er plass til det på det ene soverommet vi har, og stua er for liten til både sofa og seng. Jeg må derfor sove i samme seng som mamma. Og så er det kaldt i leiligheten, vi må være forsiktig med strøm fordi vi har ikke råd til å betale det selv. Og så har ikke jeg vinterklær, jeg har heller ikke egen pc, jeg har ikke noe utstyr. Jeg synes alt er vanskelig og flaut (informanten er på gråten når hun snakker).

FORELDRESKAP UNDER KNAPPHETENS TYRANNI

- **Fattige sliter med skamfølelse**
- **Overalt i verden finnes en sammenheng mellom fattigdom og skam. Det gjelder enten den fattige lever for under en dollar dagen i Afrika, eller om personen lever med det vi kaller relativ fattigdom i Norge.**
- <https://forskning.no/norges-forskningsrad-partner-sosiale-relasjoner/fattige-sliter-med-skamfoelse/332556>

Sitater fra
familier i en
kommune på
Østlandet
2016

Mitt ønske er enkelt og greit at jeg kan få meg en jobb og kunne gi barna det de trenger. Gi de det de trenger og skape gode minner.

Vi kunne godt tenke oss et annet liv. Vi prøver ikke å tenke over det. Blakk og sjuk, uten jobb og fremtidsvyer - det er ikke noe du ønsker deg. Det verste er at du ikke får forståelse. Du møter ofte negative holdninger.

En mor

• «*Jeg drømmer om jobb. Jeg liker jobb. Jeg liker at hver dag går. Jeg sier ikke at NAV ikke er bra – jeg sier at NAV er bra. Men fast jobb er veldig mye bedre! Jeg har gått 8 år uten ordentlig jobb, hjelpe meg!*

SKAM

- En mor sa det slik:
 - Jeg ønsker å løfte gutten. Han biter tennene sammen og har selvkontroll. Jeg ønsker at han skal slippe å gå med skamfølelse. For han skammer seg over hvordan vi bor. Jeg ønsker vi hadde et hjem som ingen skammer seg over, der vi kan lene oss tilbake og skape et hjem.

Foreldreskap og fattigdom

- Å være foreldre kan føre med seg mye stress, men for dem som lever i fattigdom er bekymringene rundt det å skulle tilfredsstillе barnas grunnleggende behov ekstra belastende.
- Studier fra Rutgers University viser at mødre som lever i fattigdom har nesten 2,5 ganger større sannsynlighet for å få angstrelaterte symptomer enn dem som ikke har problemer med å betale regningene sine

Levekårstress:
Stress
reduserer
læringskraft og
kognitiv
kapasitet

Økonomer har i hovedsak lagt vekt på hvordan fattigdom begrenser familiens muligheter til å investere i barnas utvikling (f.eks. adekvat kosthold og aktiviteter).

Utviklingspsykologer har lagt vekt på at fattigdom medfører stress og belastninger for foreldrene, noe som kan påvirke foreldrenes omsorgskapasitet.

Dårlige levekår og hverdagsliv

Forskning viser at foreldre strekker seg langt for å gi barna det de trenger.

Når dårlige levekår og fattigdom vedvarer over tid, påvirker det (naturlig nok) foreldrenes kapasitet.

Vi må derfor skille mellom EVNE og KAPASITET. Dette er særlig viktig i de saker der eks. barnverntjenesten blir involvert.

Hva kan vi gjøre: Kompenserende vs bekjempende tiltak

Kompenserende tiltak: Kan bidra til å øke livskvaliteten til barn og unge som lever i inntektsfattigdom. Eks. Tilgang på fritidsaktiviteter, ferie, utstyr.

Når vi setter inn kompenserende tiltak, er foreldrenes situasjon og familiens objektivt målte levekårssituasjonen som sådant, uendret.

Bekjempende tiltak er rettet mot å redusere og/eller fjerne årsaken til dårlige levekår. Eks. tilgang på lønnet arbeid, tilgang på bedre bolig, forsvarlig inntekt for alle som lever av offentlige støtteordninger.

Hva er viktig for deg ?

**Vi må spørre de det gjelder
om hva som er viktig for
den enkelte og for familien:
Her er det masse å lære!**

Menneskesyn – holdninger – verdier

Takk for meg 😊

